

จุลสาร

๑ สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา

เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยา
ในพื้นที่ชุมชนบ้านแพนปี 2568
ที่มา ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคกลาง

ปีที่ 12 ฉบับที่ 147
ประจำเดือนกันยายน
พ.ศ.2568

สารจากผู้บริหารสูงสุดด้านการจัดการความรู้ สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา

สวัสดิ์ชาว สบอ.ทุกท่าน ในเดือนกันยายน 2568 ครบ ศูนย์ปฏิบัติการน้ำอัจฉริยะ (SWOC) กรมชลประทาน รายงานว่า จากการคาดการณ์ของกรมอุตุฯ ร่วมกับข้อมูลจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คาดว่า ในช่วงวันที่ 24–28 สิงหาคม 2568 ประเทศไทยมีแนวโน้มจะได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชัน ซึ่งอาจทวีกำลังแรงขึ้นเป็นพายุโซนร้อน เคลื่อนตัวขึ้นฝั่งบริเวณประเทศเวียดนามและลาวตอนบน ส่งผลให้หลายพื้นที่ของไทย มีฝนตกหนักถึงหนักมาก และอาจนำไปสู่สถานการณ์น้ำหลาก น้ำท่วมขัง ดินโคลนถล่ม รวมถึงน้ำล้นตลิ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มต่ำและพื้นที่เสี่ยงภัยเดิม กรมชลประทานได้เร่งเตรียมความพร้อมรับมือฝนตกหนัก ด้วยการพร่องน้ำจากเขื่อนและอ่างเก็บน้ำล่งหน้า เพื่อให้สามารถรองรับน้ำฝนที่คาดว่าจะตกลงมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งตรวจสอบและซ่อมแซมอาคารชลประทาน รวมถึงคันกันน้ำและประตูระบายน้ำ ให้พร้อมใช้งาน รวมถึงกำจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อให้ระบายน้ำได้สะดวก นอกจากนี้ ยังได้จัดเตรียมเครื่องจักรกลและเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่เสี่ยงทันที เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันทั่วถึง หากเกิดเหตุฉุกเฉิน โดยการบริหารจัดการน้ำได้บูรณาการเชื่อมโยงการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ อย่างเป็นระบบ เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ท้ายน้ำขณะเดียวกัน กรมชลประทานยังได้ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงสามารถเตรียมตัวรับมือได้ทันทั่วถึง สำหรับสถานการณ์น้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางทั่วประเทศ ขณะนี้มีปริมาณน้ำรวม 50,913 ล้าน ลบ.ม. (คิดเป็น 67% ของความจุอ่างฯ รวมกัน) สามารถรับน้ำได้อีก 25,593 ล้าน ลบ.ม. โดยเฉพาะลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีเขื่อนหลัก 4 แห่ง ได้แก่ เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ มีปริมาณน้ำรวมกัน 17,527 ล้าน ลบ.ม. (70% ของความจุอ่างฯ รวมกัน) สามารถรับน้ำได้อีก 7,344 ล้าน ลบ.ม. กรมชลประทานขอให้ประชาชนติดตามสถานการณ์น้ำอย่างใกล้ชิดด้วยความห่วงใย และปรารถนาดีจากสบอ. ครับ

จุลสารฉบับนี้นำเสนอเรื่อง “เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยาในพื้นที่ชุมชนบ้านแพนปี 2568” ซึ่งเป็นบทความของ ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคกลาง เรื่องราวจะเป็นอย่างไรนั้น ท่านผู้อ่านสามารถติดตามได้ในจุลสารฉบับนี้ หวังว่าจะเป็นความรู้และสามารถนำไปปรับใช้กับงานภายใน สบอ. ของเราได้ครับ

นายธนทร์ สมบูรณ์

ผส.สบอ.

เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยาในพื้นที่ชุมชนบ้านแพนปี 2568

1. ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศไทย มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 20,523.42 ตร.กม. (ไม่รวมลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง ป่าสักและท่าจีน) พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขต 17 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี นครปฐม นครนายก พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ รวมถึงกรุงเทพมหานคร ลักษณะลุ่มน้ำวางตัวตามแนวเหนือ - ใต้ ทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำปิงและน่าน ทิศใต้ติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำท่าจีนและลุ่มน้ำสะแกกรัง และทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำบางปะกง

แม่น้ำเจ้าพระยามีจุดกำเนิดอยู่ที่ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ไหลจากทิศเหนือลงสู่อ่าวไทย ผ่านที่ราบภาคกลาง สภาพลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันออกในเขตจังหวัดนครสวรรค์และลพบุรี เป็นที่ราบสูงมีเนินเขาเตี้ยๆ เป็นสันปันน้ำกั้นระหว่างลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำป่าสัก ส่วนทางตอนล่างลงมาซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดสระบุรีและฉะเชิงเทราจะเป็นที่ราบลาดเขาสูงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สภาพลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันตกของลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตอนบนเป็นที่ราบและตอนล่างเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับลุ่มน้ำท่าจีนลาดลงไปจรดชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย

2. คลองโผงเผงแม่น้ำน้อย

คลองโผงเผง หรือ คลองบางหลวง เป็นคลองที่เชื่อมแม่น้ำน้อยกับแม่น้ำเจ้าพระยา แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลโผงเผง อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ไหลไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ผ่านอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และออกแม่น้ำน้อยที่ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แม่น้ำน้อยเป็นแม่น้ำสายเล็กๆ ที่แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา ที่อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านอำเภอสรรคบุรี เข้าเขตจังหวัดสิงห์บุรี ผ่านอำเภอบางระจัน อำเภอดำรงวิทยารจัน และอำเภอท่าช้าง แล้วเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กับอำเภอท่าช้างและอำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี เข้าเขตจังหวัดอ่างทอง ผ่านอำเภอโพธิ์ทองและอำเภอวิเศษชัยชาญ จากนั้นเข้าเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านอำเภอดอนสัก อำเภอสนา และอำเภอบางบาล แล้วไปรวมกับแม่น้ำเจ้าพระยาอีกครั้งที่อำเภอบางไทร

3. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

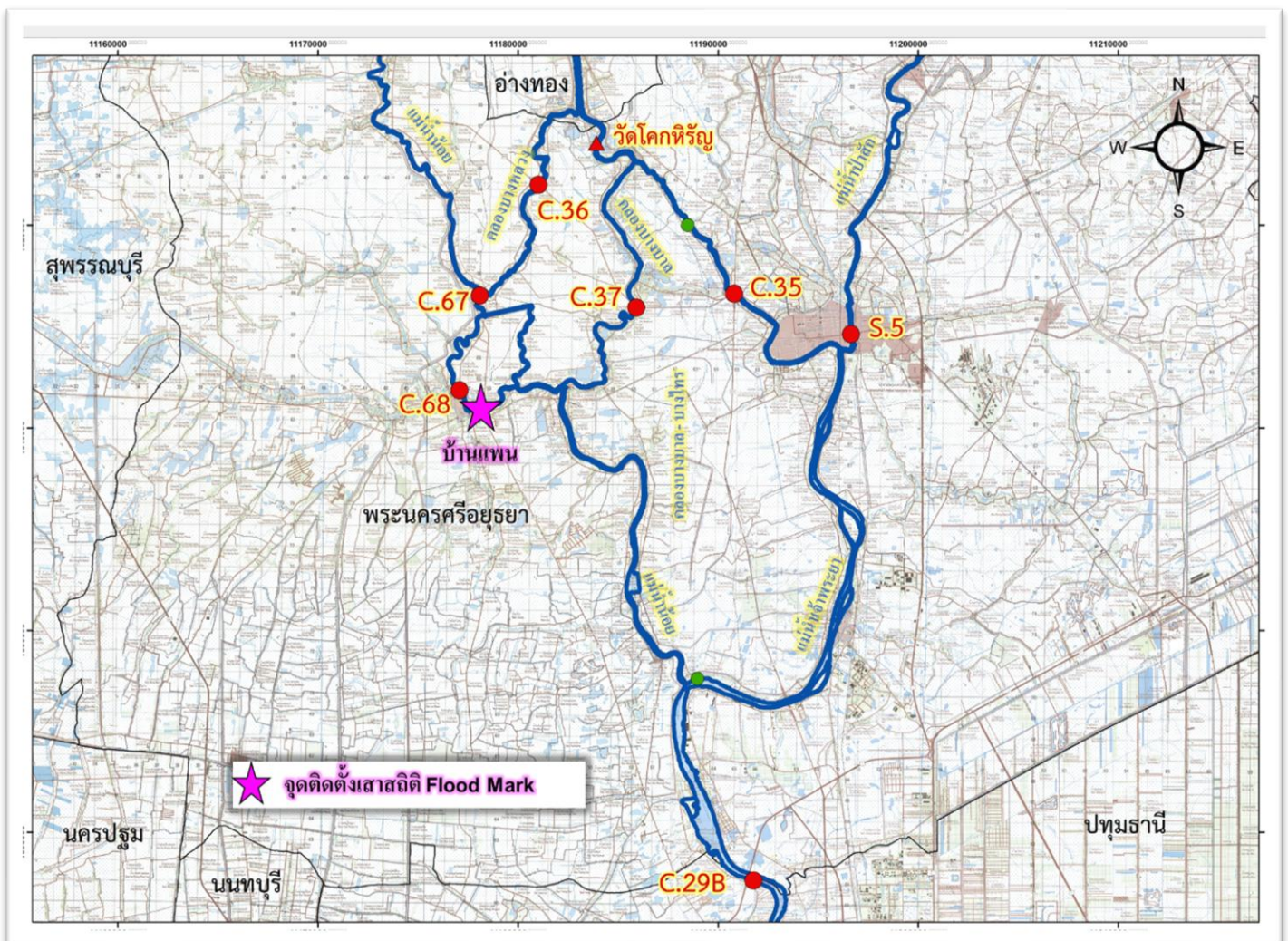
ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขาและป่าไม้ มีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สายได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก ลพบุรีและแม่น้ำน้อย มีพื้นที่ทั้งหมด 2,556.640 ตร.กม. หรือ 1,597,900 ไร่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอดีตราชธานีของไทย มีหลักฐานของการเป็นเมืองในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 โดยมีร่องรอยของที่ตั้งเมือง โบราณสถาน โบราณวัตถุและเรื่องราวเหตุการณ์ในลักษณะ ตำนานพงศาวดาร ไปจนถึงหลักฐานจารึก ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่ใกล้เคียงเหตุการณ์มากที่สุด ซึ่งเมืองอโยธยาหรืออโยธยาศรีรามเทพนคร หรือเมืองพระราม มีที่ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันออกของเกาะเมืองอยุธยา มีบ้านเมืองที่มีความเจริญทางการเมือง การปกครองและมีวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองแห่งหนึ่ง

4. เหตุการณ์อุทกภัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาจะเกิดอุทกภัยในเดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน ของทุกๆ ปี เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเวลาที่ประเทศไทย ได้รับอิทธิพลจากระบบมรสุมที่พัดผ่านและพายุหมุนเขตร้อนที่พัดเข้ามาสู่ประเทศไทย ซึ่งทำให้เกิดฝนตกหนักในภาคเหนือ ภาคกลาง ทำให้ปริมาณน้ำจากภาคเหนือที่ไหลมาจากแม่น้ำปิงและแม่น้ำน่าน มาบรรจบกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดนครสวรรค์ และจะมีปริมาณน้ำจากแม่น้ำสะแกกรังไหลมารวมอีกด้วย ก่อนที่จะไหลผ่านเขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งเป็นเขื่อนทดน้ำที่จังหวัดชัยนาท และไหลลงสู่อ่าวไทยผ่านหลายจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง โดยถ้าหากเกิดเหตุการณ์ปริมาณน้ำล้นตลิ่งท่วมบ้านเรือนชุมชนจากแม่น้ำเจ้าพระยาและลำน้ำสาขาจะเกิดในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่แรกและท่วมยาวนานที่สุด

ในช่วงเวลาดังกล่าวของทุกๆ ปี เขื่อนเจ้าพระยา (สถานี C.13) จะเพิ่มการระบายน้ำ ซึ่งเกินศักยภาพของลำน้ำด้านท้ายที่จะรับน้ำได้ ทำให้เกิดน้ำล้นตลิ่งท่วมพื้นที่บ้านเรือนชุมชนในพื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนบ้านแพน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ดังนั้นการจัดทำเกณฑ์ระดับน้ำที่จะเพิ่มขึ้น เมื่อเขื่อนเจ้าพระยาเพิ่มการระบายน้ำกับพื้นที่ด้านท้ายน้ำ จึงทำให้หน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ได้ทราบถึงระดับน้ำที่จะเพิ่มขึ้น เมื่อมีการเพิ่มการระบายน้ำ เพื่อจะได้เตรียมตัวและวางแผนรับมือได้กับสถานการณ์อุทกภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

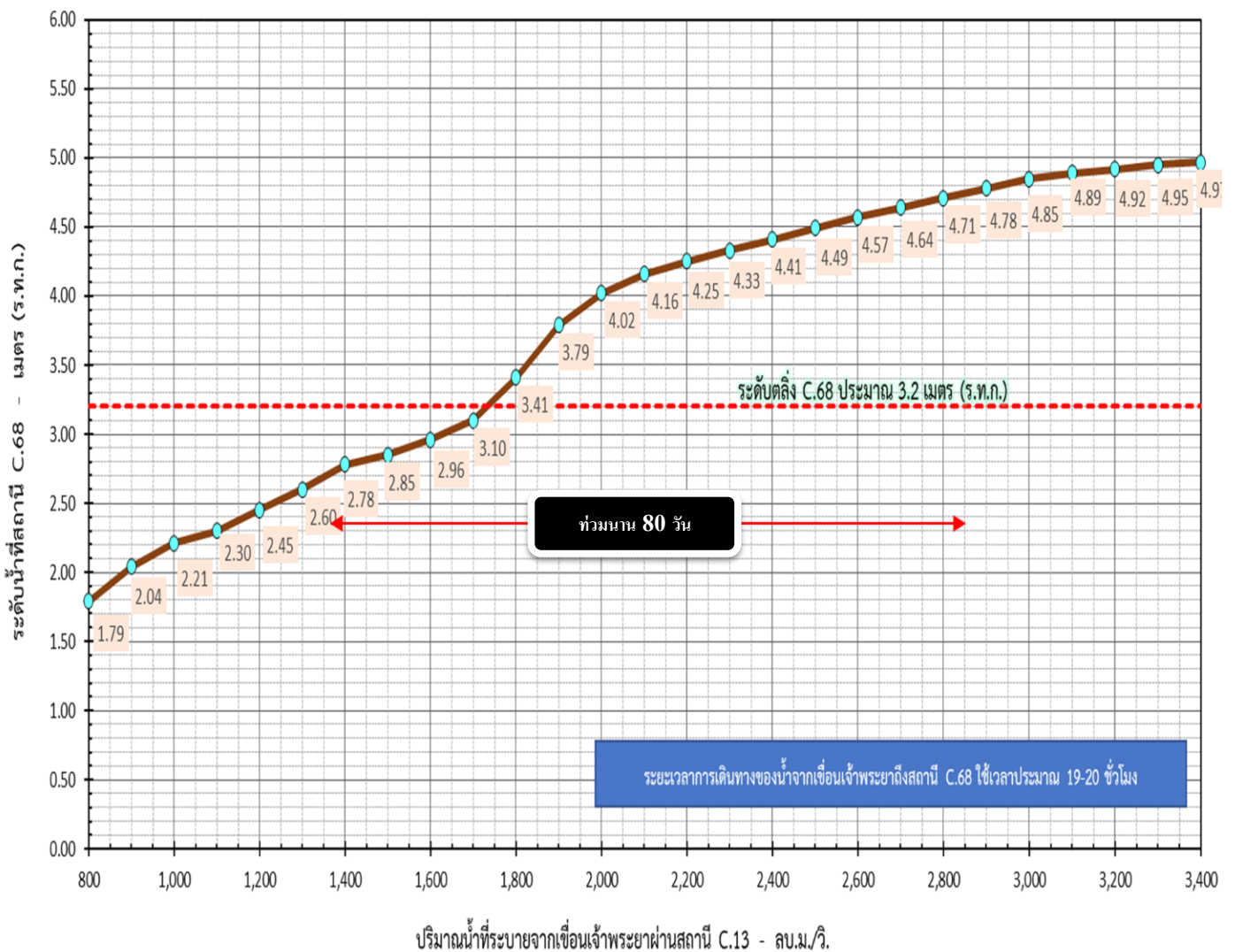

จุดติดตั้งเกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยา

5. ช่วงเวลาการเกิดน้ำล้นตลิ่งของสถานี C.68 แม่น้ำน้อย ตลาดเสนา อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา
ปี 2565

ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำที่ระบายจากเขื่อนเจ้าพระยาผ่านสถานี C.13
ที่เพิ่มขึ้นทุกๆ 100 ลบ.ม./วิ. กับระดับน้ำแม่น้ำน้อย
สถานี C.68 ตลาดเสนา อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

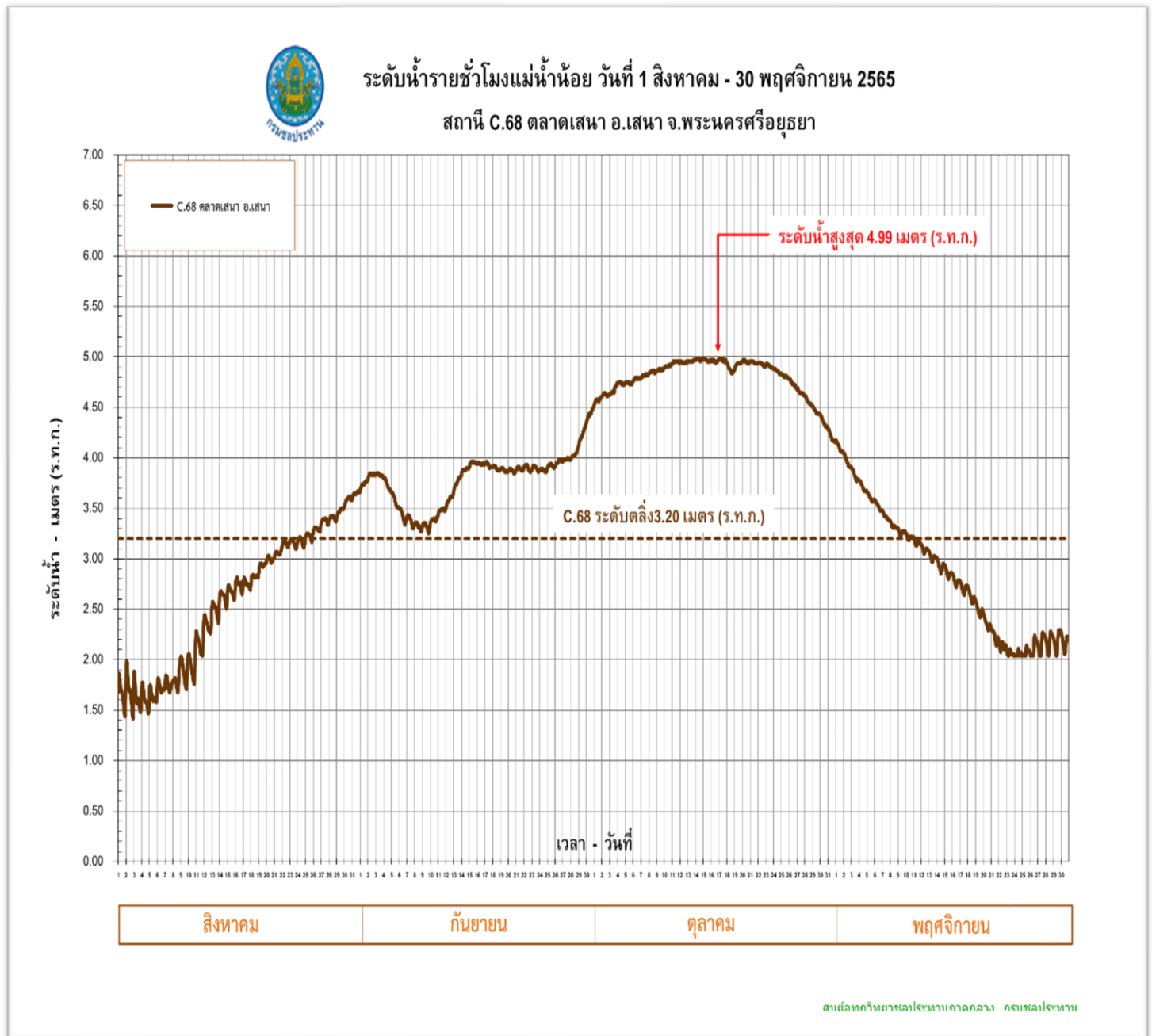

ศูนย์ทกวิทยาชลประทานภาคกลาง สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน

ช่วงเวลาการเกิดน้ำล้นตลิ่งของสถานี C.68

6. ความสัมพันธ์ระดับน้ำระหว่างเขื่อนเจ้าพระยากับสถานี C.68

จากข้อมูลการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยาและสถานีสำรวจทางอุทกวิทยาซึ่งอยู่ด้านท้ายน้ำ จึงสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับน้ำและอัตราการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำระหว่างเขื่อนเจ้าพระยากับสถานี C.68 แม่น้ำน้อย ตลาดเสนา อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับน้ำสถานี C.13 กับสถานี C.68

7. ความสัมพันธ์ของระดับน้ำระหว่างสถานี C.68 กับชุมชนบ้านแพน

จากการลงพื้นที่สำรวจคราบระดับน้ำท่วมสูงสุดในชุมชนเป้าหมายคือชุมชนบ้านแพนซึ่งอยู่ด้านท้ายสถานี C.68 เพื่อติดตั้งเสาสถิติระดับน้ำสูงสุดและวิเคราะห์เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยากับพื้นที่ชุมชนบ้านแพนโดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

- จุดที่ 1: - ชุมชนบ้านแพน (บ้านป่าจำปี)
หมู่ 1 ต.บ้านแพน อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา
- ใช้สถานี C.68 แม่น้ำน้อย ในการวิเคราะห์

ระดับน้ำเท่ากับสถานี C.68

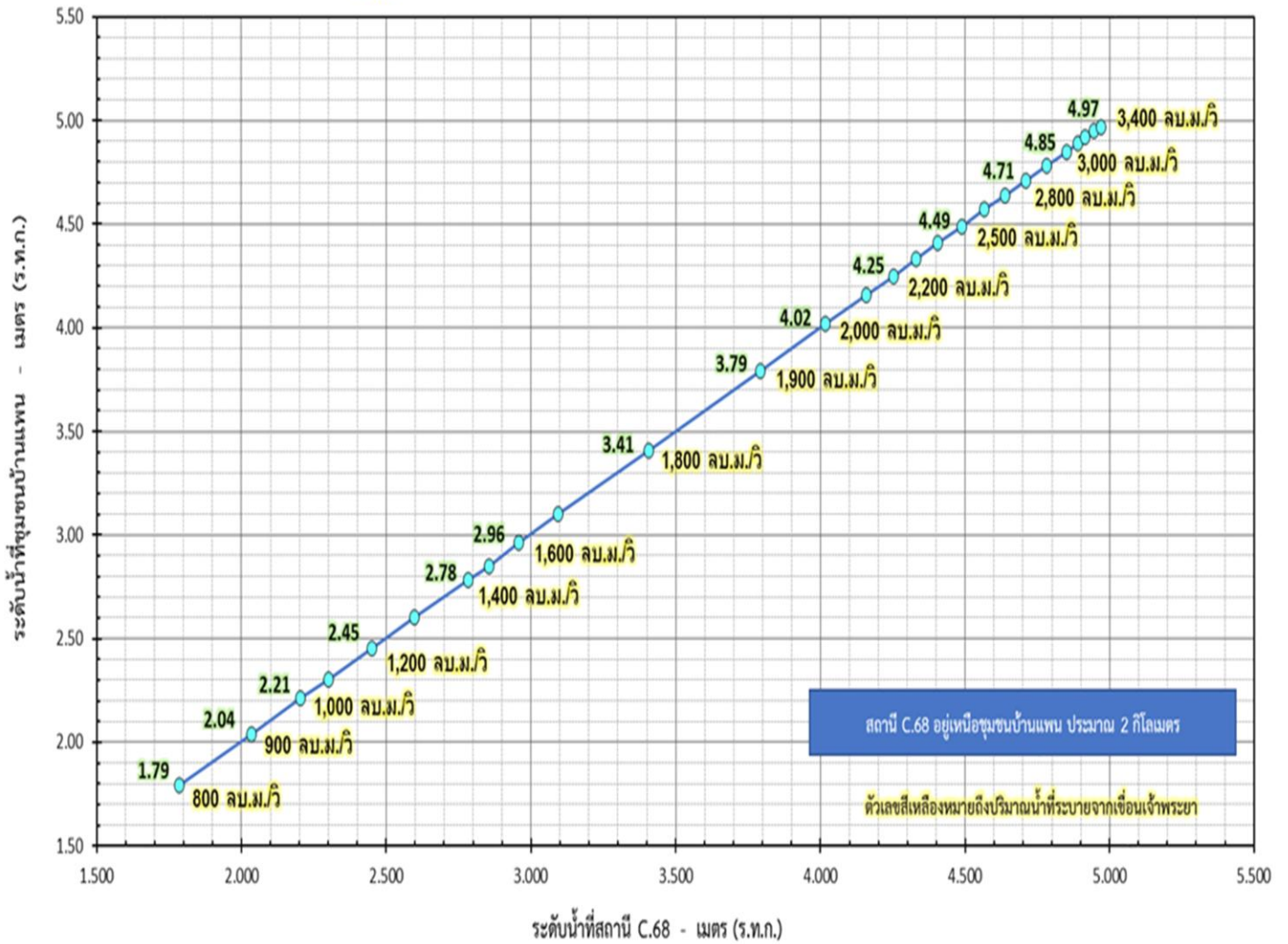
สถานี C.68 ระดับน้ำสูงสุด 4.99 ม. เมื่อวันที่ 15 ต.ค. 2565

- ต.ค. 2565: คราบระดับน้ำสูงสุดที่บ้านแพน 5.00 ม.
- ต.ค. 2566: คราบระดับน้ำสูงสุดที่บ้านแพน 3.60 ม.

สำรวจพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย

ความสัมพันธ์ระดับน้ำแม่น้ำน้อย
สถานี C.68 กับชุมชนบ้านแพน อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

ศูนย์ทฤษฎีสารสนเทศกลาง สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน

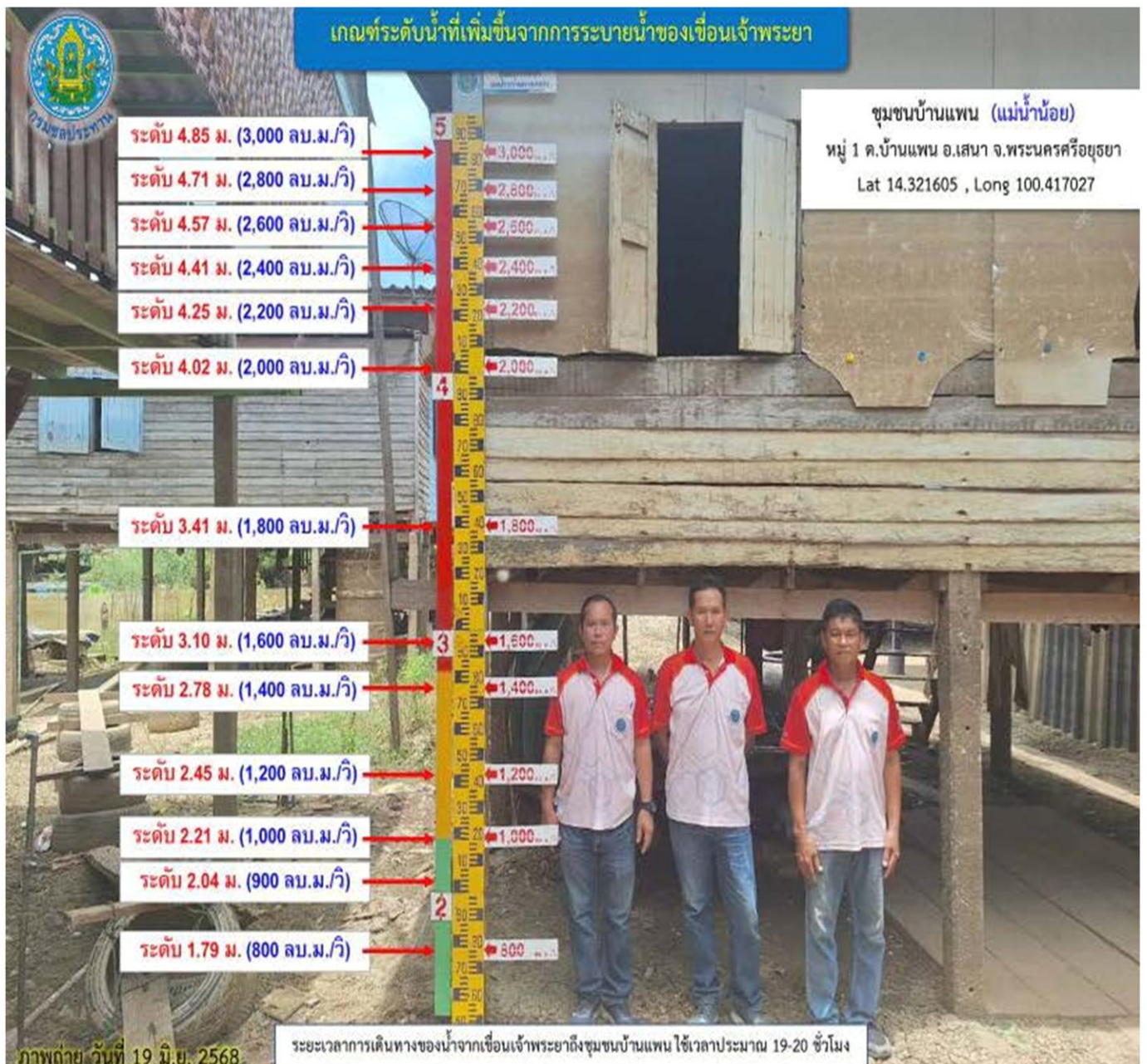
ความสัมพันธ์ระหว่างระดับน้ำสถานี C.68 กับชุมชนบ้านแพน

8. ติดตั้งเสาสถิติระดับน้ำที่ชุมชนบ้านแพน อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

ติดตั้งเสาสถิติระดับน้ำ

9. เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยาในพื้นที่ชุมชนบ้านแพนปี 2568

เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยา

เกณฑ์ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยา

10. ผลการเปรียบเทียบเกณฑ์กับระดับน้ำที่เกิดขึ้นจริงในปี 2568

10.1 เชื่อนเจ้าพระยาเริ่มระบายน้ำในอัตรา 800 ลบ.ม./วิ. เมื่อวันที่ 21 ก.ค.2568 เวลา 13.00 น.

เปรียบเทียบเกณฑ์กับระดับน้ำที่เกิดขึ้นจริง เมื่อเชื่อนเจ้าพระยาระบายน้ำในอัตรา 800 ลบ.ม./วิ.

ชุมชนบ้านแพนเมื่อเขื่อนเจ้าพระยาระบายน้ำในอัตรา 800 ลบ.ม./วิ.

10.2 เชื่อนเจ้าพระยาเริ่มระบายน้ำในอัตรา 1,000 ลบ.ม./วิ. เมื่อวันที่ 24 ก.ค.2568 เวลา 02.00 น.

เปรียบเทียบเกณฑ์กับระดับน้ำที่เกิดขึ้นจริง เมื่อเชื่อนเจ้าพระยาระบายน้ำในอัตรา 1,000 ลบ.ม./วิ.

ชุมชนบ้านแพนเมื่อเขื่อนเจ้าพระยาระบายน้ำในอัตรา 1,000 ลบ.ม./วิ.

สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา

- วัตถุประสงค์**
- รวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้ที่กระจุกกระจายอยู่ในแต่ละส่วนให้อยู่ในที่เดียวกัน
ง่ายต่อการค้นคว้า และนำไปใช้ประโยชน์
 - เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ของหน่วยงานภายในสำนักให้กับผู้อ่าน
ทั้งภายใน และภายนอกองค์กรเสริมประสิทธิภาพการสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน
ระหว่างบุคลากรของหน่วยงานในองค์กร
 - เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และนำเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์
และสร้างสรรค์

ที่ปรึกษา

ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา
ผู้อำนวยการส่วนบริหารจัดการน้ำ
ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา
ผู้อำนวยการส่วนการใช้น้ำชลประทาน
ผู้อำนวยการส่วนปรับปรุงบำรุงรักษา
ผู้อำนวยการส่วนความปลอดภัยเขื่อน
ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์
ผู้อำนวยการส่วนประมวลวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ
ผู้อำนวยการศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคฯ
ผู้อำนวยการส่วนบริหารทั่วไป

บรรณาธิการ นายสถาพร นาคคณี

กองบรรณาธิการ นางสาวนฤมล ไชยเชษฐ์
นางสาวธัญชนก วีรวัฒน์กุ่มพะ

สถานที่ติดต่อ : สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน โทร 0-2241-2360
: Fax. 0-2241-2360 <http://water.rid.go.th/hydhome/>
: ฝ่ายเผยแพร่การใช้น้ำชลประทาน โทร./Fax. 0-2241-4794
: ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคกลาง โทร. 0 5640 5101
: E-mail: watermanagement.hydro@gmail.com

คำนิยาม **WATER FOR ALL**

WORK SMART

ทำงาน เก่งคิด

ACCOUNTABILITY

รับผิดชอบงาน

TEAMWORK & NETWORKING

ร่วมมือ ร่วมประสาน

EXPERTISE

เชี่ยวชาญงานที่ทำ

RESPONSIVENESS

นำประโยชน์สู่ประชาชน